

Spis treści

Do Czytelnika 11

Przedmowa 13

Dział I

Kształt terytorialno-administracyjny

i ludność Polski

Część I

Dawne państwo polskie (do 1795) 17

Rozdział 1. Powstanie Polski i zmiany terytorialno-administracyjne

od połowy X w. 17

1.1 Monarchia piastowska. 18

1.2. Rozbicie dzielnicowe i dążenia integracyjne w XIII w. 22

Rozdział 2. Rozwój terytorialno-administracyjny Polski (od XIV w.). 26

2.1. Odrodzone Królestwo Polskie. Unia Polski z Węgrami. 26

2.2. Unia Polski z Litwą (od 1385). 30

Rozdział 3. Rozbiory Polski. Upadek 1 Rzeczypospolitej (1795). 38

3.1. I rozbiór (1772). Reformy podziału terytorialno-administracyjnego (1791). 38

3.2. II rozbiór. Reformy podziału terytorialno-administracyjnego (1793). 41

3.3. III rozbiór i likwidacja państwa polskiego (1795). 43

Rozdział 4. Zaludnienie Polski (do 1795) 45

Część II

Ziemie polskie pod obcym panowaniem (1772/1795-1918).	48
---	----

Rozdział 5. Podziały terytorialno-administracyjne. **48**

5.1. Zabór pruski (do 1806/1807).	48
5.2. Zabór austriacki (do 1809).	50
5.3. Zabór rosyjski (do 1830/1831).	50
5.4. Księstwo Warszawskie (1807-1815).	51
5.5. Królestwo Polskie (1815-1915).	55
5.6. Zabór pruski (1807-1914). Wielkie Księstwo Poznańskie.	60
5.7. Zabór austriacki (1809-1914). Wolne Miasto Kraków. Autonomia Galicji (od 1861).	62
5.8. Podziały okupacyjne w czasie I wojny światowej.	64

Rozdział 6. Stan zaludnienia **66**

Część III

Państwo polskie po odzyskaniu niepodległości (od 1918).	68
---	----

Rozdział 7. Kształt terytorialno-administracyjny II Rzeczypospolitej (1918-1939).

Podziały okupacyjne (do 1944/1945)	68
7.1. Tymczasowy podział państwa na województwa, powiaty, gminy.	68
7.2. Projekty zmiany podziału terytorialnego kraju.	74
7.3. Podziały okupacyjne w czasie II wojny światowej (1939-1945).	78
7.3.1. Ziemie inkorporowane do Rzeszy Niemieckiej.	78
7.3.2. Generalne Gubernatorstwo.	80
7.3.3. Ziemie polskie pod okupacją radziecką (do 1941).	81
7.3.4. Niemiecka okupacja ziem anektowanych przez Związek Radziecki (1941-1945).	82

Rozdział 8. Evolucja podziałów terytorialno-administracyjnych w Polsce (od 1944). **83**

8.1. Zmiany podziału terytorialnego (do 1975).	86
8.2. Nowy podział terytorialny (1975-1998).	90
8.3. Kształt terytorialno-administracyjny Polski w projektach konstytucyjnych (od 1989).	92
8.4. Współczesne podziały terytorialno-administracyjne (od 1999).	96

Rozdział 9. Ludność Polski po odzyskaniu niepodległości (1918). **97**

Dział II

Ustrój państwa.

Regulacje prawne i praktyka ustrojowa

Część I

Dawne państwo polskie (do 1795).	103
----------------------------------	-----

Rozdział 10. Evolucja pozycji ustrojowej monarchy (do 1791) **103**

10.1. Władza monarsza za pierwszych Piastów i w czasie rozbiegów dzielnicowych. Następstwo tronu.	103
10.2. Powstanie i rozwój urzędów dworskich i lokalnych. Skarbowość i wojsko.	105
10.3. Władza monarsza. Następstwo tronu w monarchii stanowej. Związek Królestwa Polskiego z Wielkim Księstwem Litewskim.	108
10.4. Rada królewska. Urzędy centralne i lokalne. Skarbowość i wojsko.	112
10.5. Monarcha w okresie I Rzeczypospolitej.	117

10.5.1. Rzeczpospolita Obojga Narodów.	118
10.5.2. Monarcha. Elekcje. Artykuły henrykowskie i porta <i>conventa</i>	120
10.5.3. Urzędy centralne i lokalne. Skarbowość i wojsko.	124
10.5.4. Reformy ustrojowe (1764-1775).	128

Rozdział 11. Powstanie i rozwój Sejmu.	135
11.1. Geneza sejmu walnego. Sejmy prowincjonalne. Sejmiki ziemskie.	135
11.2. Sejm walny (1493).	137
11.2.1. Stany sejmujące.	140
11.2.2. Rządy sejmikowe.	142

Rozdział 12. Sądownictwo.	144
12.1. Sądy w monarchii patrymonialnej.	144
12.2. Sąd królewski. Sądownictwo stanowe.	145
12.3. Zmiany w organizacji sądów. Trybunał Koronny i Litewski (do 1791).	148

Rozdział 13. Ustrój państwowy (od 1791)	152
13.1. Przygotowanie i uchwalenie Ustawy Rządowej z 3 maja 1791 r.	153
13.2. Organizacja władz państwowych.	156
13.3. Konfederacje: targowicka (1792) i grodzieńska (1793).	166
13.4. Insurekcja Narodowa (1794).	167

Rozdział 14. Ewolucja stosunku państwa do Kościołów. Mniejszości religijne. Żydzi.	170
14.1. Chrzest Polski. Organizacja Kościoła katolickiego. Kościół prawosławny (od XIV w.).	170
14.2. Organizacja Kościołów w Rzeczypospolitej Obojga Narodów.	177
14.2.1. Kościoły chrześcijańskie.	177
14.2.2. Reformy Protestanckie.	180
14.2.3. Reforma Katolicka.	183
14.2.4. Stosunki wyznaniowe w czasach Stanisławowskich.	186

Część II

Ustrój ziem polskich pod obcym panowaniem (1772/1795-1918).	191
--	-----

Rozdział 15. Ustrój ziem polskich pod zaborami.	194
15.1. Zabór pruski (do 1806/1807).	194
15.1.1. Administracja.	194
15.1.2. Organizacja sądownictwa.	194
15.2. Zabór austriacki (do 1809).	195
15.2.1. Administracja.	195
15.2.2. Organizacja sądownictwa.	196
15.3. Zabór rosyjski (do 1830/1831).	197
15.3.1. Administracja.	197
15.3.2. Organizacja sądownictwa.	197

Rozdział 16. Ustrój centralnych ziem Polski (1807-1915)	198
16.1. Powstanie i upadek Księstwa Warszawskiego (1807-1815).	198
16.2. Nadanie Ustawy Konstytucyjnej z 22 lipca 1807 r..	198
16.2.1. Monarcha.	200
16.2.2. Ministrowie. Rada Stanu i Rada Ministrów.	201
16.2.3. Sejm.	202
16.2.4. Administracja terytorialna.	204
16.2.5. Organizacja sądownictwa.	206
16.3. Powstanie i likwidacja Wolnego Miasta Gdańska (1807-1814).	207
16.3.1. Gubernator.	208
16.3.2. Administracja.	208
16.3.3. Sądownictwo.	209

16.4. Królestwo Polskie (1815-1915).	209
16.5. Nadanie Ustawy Konstytucyjnej z 27 listopada 1815 r. i Statutu Organicznego z 14 (26) lutego 1832 r.	211
16.5.1. Monarcha.	214
16.5.2. Namiestnik.	214
16.5.3. Rada Stanu. Zgromadzenie Ogólne i Rada Administracyjna.	215
16.5.4. Sejm (do 1831). Koło Polskie w Dumie Państwowej.	217
16.5.5. Centralne organy zarządu krajem.	221
16.5.6. Administracja terytorialna. Samorząd gminny.	222
16.5.7. Organizacja sądownictwa.	223
Rozdział 17. Zabór pruski (1807-1914). Wielkie Księstwo Poznańskie.	225
17.1. Przywrócenie panowania pruskiego.	225
17.2. Odrębności ustrojowe Wielkiego Księstwa Poznańskiego (od 1815).	226
17.3. Administracja. Samorząd terytorialny.	227
17.4. Sądownictwo powszechne i administracyjne.	229
Rozdział 18. Zabór austriacki (1809-1914). Wolne Miasto Kraków.	
Autonomia Galicji (od 1861)	231
18.1. Stanowisko Galicji w monarchii austriackiej.	231
18.2. Wolne Miasto Kraków (1815-1846).	232
18.2.1. Utworzenie i likwidacja republiki.	232
18.2.2. Nadanie trzech konstytucji (1815, 1818, 1833).	233
18.2.3. Ustrój polityczny.	233
18.2.4. Sądownictwo.	235
18.3. Autonomia Galicji.	235
18.3.1. Władze krajowe.	236
18.3.2. Władze rządowe.	237
18.3.3. Samorząd terytorialny.	238
18.3.4. Administracja szkolnictwa.	239
18.3.5. Sądownictwo powszechne i szczególne.	239
Rozdział 19. Okupacja wojenna Królestwa Polskiego (1915-1918)	240
19.1. Władze okupacyjne.	241
19.2. Akt z 5 listopada 1916 r.	242
19.3. Władze naczelne Królestwa Polskiego.	242
19.4. Sądownictwo.	243
Rozdział 20. Stosunki wyznaniowe na ziemiach polskich pod zaborami (1772-1918)	244
Część III	
Państwo polskie po odzyskaniu niepodległości (od 1918).	252
Rozdział 21. Ewolucja formy ustrojowej państwa.	252
21.1. Odrodzenie państwa polskiego (1918).	255
21.2. II Rzeczpospolita (do 1939).	258
21.3. Wolne Miasto Gdańsk (1920-1939).	260
21.4. Formy państwowości w latach 1939-1945.	261
21.4.1. Okupacyjne struktury państwowe.	262
21.4.2. Władze Rzeczypospolitej na Uchodźstwie.	264
21.4.3. Polskie Państwo Podziemne.	265
21.5. Polska Ludowa (1944-1989).	267
21.6. III Rzeczpospolita (od 1989).	284
Rozdział 22. Przygotowywanie i uchwalanie konstytucji (od 1919). Systematyka.	
Nowelizacje. Naczelne zasady ustrojowe.	287
22.1. Mata Konstytucja z 20 lutego 1919 r.	287
22.2. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 17 marca 1921 r.	287

22.3. Ustawa Konstytucyjna z 23 kwietnia 1935 r.	289
22.4. Konstytucja Wolnego Miasta Gdańska z 14 czerwca 1922 r.	291
22.5. Mała Konstytucja z 19 lutego 1947 r.	291
22.6. Konstytucja Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej z 22 lipca 1952 r.	294
22.6.1. Systematyka ustawy zasadniczej.	297
22.6.2. Nowelizacje konstytucji.	298
22.6.3. Naczelne zasady ustrojowe.	303
22.7. Mała Konstytucja z 17 października 1992 r.	306
22.8. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r.	308
22.8.1. Systematyka ustawy zasadniczej.	315
22.8.2. Zasady konstytucyjne.	318

Rozdział 23. Ustrój polityczny państwa. 326

23.1. Polska niepodległa (1918-1939).	326
23.1.1. Ustrój państwa w Małej Konstytucji z 20 lutego 1919 r.	326
23.1.2. Ustrój państwa w ustawach zasadniczych z 1921 i 1935 r.	326
23.1.2.1. Prezydent Rzeczypospolitej.	326
23.1.2.2. Władza ustawodawcza. Sejm i Senat.	329
23.1.2.3. Władza wykonawcza.	331
23.1.2.4. Powszechne obowiązki i prawa obywatelskie.	332
23.2. Wolne Miasto Gdańsk.	333
23.3. Władze Rzeczypospolitej w czasie II wojny światowej (1939-1945).	334
23.3.1. Emigracja.	334
23.3.2. Kraj (do 1945).	336
23.4. Polska Ludowa (1944-1989).	338
23.4.1. Organy państwowe w okresie przejściowym (1944-1947).	338
23.4.2. Ustrój państwa w Małej Konstytucji z 19 lutego 1947 r.	343
23.4.3. Ustrój państwa w ustawie zasadniczej z 22 lipca 1952 r.	346
23.4.3.1. Organy władzy ustawodawczej. Sejm. Rada Państwa.	346
23.4.3.2. Władza wykonawcza.	353
23.4.3.3. Podstawowe prawa i obowiązki obywatelskie.	355
23.5. III Rzeczpospolita (od 1989).	359
23.5.1. Nowe instytucje ustrojowe (1989-1992).	359
23.5.2. Ustrój państwa w Małej Konstytucji z 17 października 1992 r.	362
23.5.3. Ustrój państwa w ustawie zasadniczej z 2 kwietnia 1997 r.	363
23.5.3.1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej.	363
23.5.3.2. Organy władzy ustawodawczej. Sejm i Senat. Zgromadzenie Narodowe.	366
23.5.3.3. Władza wykonawcza.	371
23.5.3.4. Wolności, prawa i obowiązki człowieka i obywatela.	373

Rozdział 24. Organy kontroli państwowej (od 1919) i ochrony prawa. 380

24.1. Najwyższa Izba Kontroli (od 1921).	380
24.2. Biuro Kontroli (1944-1949).	381
24.3. Najwyższa Izba Kontroli (1949-1952).	381
24.4. Ministerstwo Kontroli Państwowej (1952-1957).	382
24.5. Najwyższa Izba Kontroli (od 1957).	382
24.6. Rzecznik Praw Obywatelskich (od 1987). Rzecznik Praw Dziecka (od 2000).	385
24.7. Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji (od 1992).	386

Rozdział 25. Administracja terytorialna. Samorząd (od 1918) 387

25.1. II Rzeczpospolita (do 1939).	388
25.1.1. Administracja rządowa.	388
25.1.2. Samorząd terytorialny.	390
25.2. Administracja na ziemiach polskich pod okupacją niemiecką w czasie II wojny światowej (1939-1945).	392
25.3. Polska Ludowa (1944-1989).	393

25.3.1. Rady narodowe i samorząd (do 1950).	393
25.3.2. Administracja terytorialna (od 1950).	395
25.4. III Rzeczpospolita (od 1989).	398
25.4.1. Administracja rządowa.	398
25.4.2. Samorząd terytorialny.	398
Rozdział 26. Organizacja wymiaru sprawiedliwości	401
26.1. II Rzeczpospolita (1918-1939).	401
26.1.1. Sądy powszechne.	403
26.1.2. Sądy szczególne.	403
26.2. Sądownictwo w Wolnym Mieście Gdańsku.	405
26.3. Organizacja sądownictwa na ziemiach polskich w czasie II wojny światowej (1939-1945).	405
26.3.1. Sądownictwo na ziemiach polskich pod okupacją niemiecką (1939-1945).	406
26.3.2. Sądownictwo na ziemiach polskich pod okupacją radziecką (1939-1941).	406
26.3.3. Sądownictwo Polski Podziemnej (1939-1945).	407
26.4. Polska Ludowa (1944-1989).	407
26.4.1. Sąd Najwyższy.	409
26.4.2. Sądy powszechne.	409
26.4.3. Sądy szczególne.	409
26.4.4. Prokuratura.	410
26.5. III Rzeczpospolita (od 1989).	410
26.5.1. Sąd Najwyższy.	411
26.5.2. Sądy powszechne i sądy wojskowe.	412
26.5.3. Sądy administracyjne.	412
26.5.4. Krajowa Rada Sądownictwa.	413
26.5.5. Trybunał Konstytucyjny.	413
26.5.6. Trybunał Stanu.	415
Rozdział 27. Położenie prawne Kościołów i związków wyznaniowych. Mniejszości religijne.	415
27.1. II Rzeczpospolita (1918-1939).	415
27.1.1. Kościół katolicki.	418
27.1.2. Związki wyznaniowe mniejszości religijnych.	419
27.2. Sytuacja związków wyznaniowych podczas II wojny światowej (1939-1945)	420
27.2.1. Kościół katolicki.	420
27.2.2. Mniejszości religijne.	423
27.3. Położenie prawne Kościołów i związków wyznaniowych w Polsce po II wojnie światowej (od 1945).	424
27.3.1. Kościół katolicki.	424
27.3.2. Związki wyznaniowe mniejszości religijnych.	435
Tabele i zestawienia	437
Wskazówki bibliograficzne.	448
Indeks nazwisk	451
Spis map	456
Spis ilustracji	458